

Vätebomben och politiken

Enligt William L. Laurences framställning i boken om "helvetesbomben" kommer USA inom kort att disponera över dels ett stort förråd av atombomber, dels vätebomber med mångfaldigt större effektivitet, dels slutligen "utriggerade" vätebomber, vilka genom radioaktiv strålning kan åstadkomma ojämförligt svårare förstörelse än de förut nämnda vapnen. Ryssland har, enligt Laurence, endast ett ringa antal atombomber och inga vätebomber; efter tre år eller mera kan emellertid Ryssland väntas ha vätebomber av olika slag, även om USA:s överlägsenhet under vida längre tid måste anses säkrad. Från denna utgångspunkt diskuterar Laurence möjligheten av de skilda vapnens användning och den politiska situationen över huvud.

En rad vetenskapsmän som sysslat med de nya vapnen har krävt att USA:s regering skulle förbinda sig att inte begagna vätebomben därest denna inte först användes av en annan stat. På till synes avgörande skäl avvisar Laurence denna tanke. Ett dylikt löfte från USA:s sida skulle göra det möjligt för Ryssland att utan hänsyn till vätebombens existens bruka andra stridsmedel till dess man innehade den nya bomben och kunde påräkna att den skulle leda till avgörande resultat. Att avstå från den möjlighet vätebomben erbjuder är, skriver Laurence, så mycket mera orimligt som denna bomb just på grund av sin oerhörda verkan inte behöver användas mot städer och industriområden; den kan krossa varje armé under uppmarschen och blir därför det "taktiska" vapnet framför andra. Denna erinran utgör naturligtvis inte ett skäl mot upprustning av Västeuropa, ty Laurence hoppas liksom alla andra att en sådan upprustning skall trygga västerns försvar utan att vare sig väte- eller atombomber behöver tillgripas. Man erinrar sig emellertid i detta sammanhang den amerikanske flygstabschefens förklaring att Västeuropa kan försvaras utan att större amerikanska landstridskrafter behöver ditsändas; väte- och atombomberna framstår som nödfallsmedel att bruka om inte det "ordinära" försvaret hinner färdigställas eller inte räcker till.

Frågan om förbud mot varje användning av atomvapen har diskuterats sedan FN kom till. USA har varit redo att avstå från vapnet under förutsättning

att en effektiv internationell kontroll mot tillverkning genomföres. Ryssland åter har begärt förbud mot atomvapen, men vägrar att gå med på kontroll. Ett sådant förbud ter sig för USA — och väl för alla reflekterande människor — meningslöst; en stats löfte eller en traktat är alltid osäkra, men ett löfte från Rysslands sida eller en överenskommelse med Ryssland av denna typ är efter all erfarenhet totalt värdelösa. Laurence bidrar till debatten av denna fråga genom påpekandet att USA numera inte rimligen kan gå med på förbud mot atomvapnet ens under förutsättning av effektiv kontroll. Ty ett sådant förbud skulle ju innebära att Ryssland med sin enorma överlägsenhet i fråga om trupper för närvarande skulle kunna erövra Västeuropa utan större svårigheter. Det bör likväl tilläggas att Ryssland med all säkerhet inte kan gå med på effektiv internationell kontroll, ty med en sådan skulle följa en insyn i ryska förhållanden och en kommunikation med ryska medborgare som måste äventyra diktaturens bestånd.

Beträffande "utriggerade" vätebomber anser Laurence däremot att USA skall förbinda sig att inte först skrida till bruk av detta det ojämförligt mest fruktansvärda av de nya vapnen. Som motiv anförs att vätebomben i denna form främst måste drabba civila och att dess skadeverkningar är nästan oöverskådliga. Hur förstälilig denna tankegång än är, synes den vara oförenlig med det resonemang som föres om den "vanliga" vätebomben. Det är svårt att tänka sig att någon stat skulle vilja förbinda sig att bruka ett vapen som kan väntas medföra ett omedelbart avgörande först sedan motståndaren brukat vapnet.

Ur en synpunkt är Laurences framställning glädjande. Den tyder på att USA under flera år framåt kommer att inneha ostridig och — vid totalt krig — snabbt verkande militär överlägsenhet. Och denna överlägsenhet är det enda som kan säkra fred utan de fria folkens självuppgivelse eller — i händelse av krig — beståendet av fria stater i världen.

Samtidigt är perspektivet på längre sikt fruktansvärt. Då atombomben uppfunnits talades om möjligheten av sådana förstörelsemedel som skulle medföra båda de stridande parter-

nas undergång; vid en tillräckligt stor förstörelseverkan är det, påpekade man, ganska likgiltigt om den ena parten är en smula överlägsen den andra. Om några år kan vi i verkligheten befinna oss i denna situation. Inför risken av detta läge är det svårt att se hur en krigisk konflikt skall kunna undvikas om ej en ärlig och storstilad uppgörelse kommer till stånd. Den fredliga lösningen är utan tvivel tänkbar, men blott under förutsättning av en ändring i politisk målsättning, inte blott i taktik, från ryssarnas sida.